

Posouzení textu

U každé odpovědi na zadanou otázku v Koncepci posuďte:

1. Reaguje odpověď na zadanou otázku? (ano / ne zcela – uveďte v čem)

Část analytická

1.

V popisu rozvíjení schopností a dovedností je třeba zmínit významnou část filmové gramotnosti, resp. filmového umění – porozumění vyprávění, jeho struktury a funkci.

Spíše než „souvislosti s aktuálními změnami“ bych u přispění ke kulturní kompetenci považovala za důležité zmínit, že ta je pilířem evropských tradic.

Vzdělávací cíle oblasti bych zařadila na začátek oddílu a dále ještě rozpracovala, jelikož se jedná o ústřední kategorii. Oddíl se nevěnuje dostatečně možnostem osobnostního rozvoje žáka. Je možné více rozvinout přínos tvořivosti. Je třeba zdůraznit rozvoj vnímání - nejde pouze o zvýšení „citlivosti“, ale celkové vědomostní i emoční porozumění světu kolem sebe, rozvoj empatie; to může mj. podpořit rozvoj demokratického smýšlení, díky pochopení rozdílných postojů ke světu. Významně může přispět k rozvoji myšlení (například v případě filmové a audiovizuální výchovy, kdy je možné s žáky do hloubky diskutovat o ději filmů či motivaci postav). Doplnila bych i rozvoj vytrvalosti a zodpovědnosti, které může práce na uměleckém díle účinně rozvíjet.

2.

Vývojové trendy jakékoli vzdělávací oblasti je třeba promýšlet s cílem vzdělávání jako takového – jaká jsou tedy východiska?

Z hlediska oponentky z oboru filmové a audiovizuální výchovy (F/AV) zdůrazňuji, že zařazení F/AV do kurikula reflektuje fakt, že kinematografie je uměleckou oblastí, s níž přicházejí žáci do kontaktu v praxi nejčastěji. Stejně tak se tomu děje i následně v dospělosti. (Malokterý dospělý maluje, nemnoho jich navštěvuje muzea, naopak pasivní či dokonce aktivní filmová a audiovizuální činnost je výrazně častější.) Proto umělecký vývoj žáků musí film reflektovat.

Při uvedení inspiračních zdrojů bych doporučila přehledně uvést konkrétní díla u jednotlivých uměleckých oborů.

3.

Pro všeobecné porozumění prosím rozepsat zkratku v otázce – HSR – Hlavní směry revize.

Hlavní směry revize Rámcového vzdělávacího programu nelze považovat za dostatečně vyargumentované a stavět na nich revizi. Nepromýšlejí dostatečně obecné cíle vzdělávání, kdy v podstatě eliminují jednu z jeho hlavních funkcí, tj. transmisi vzdělanosti z generace na generaci. Neúměrně naopak zdůrazňují jeho funkci přípravy na budoucí zaměstnání. Staví tak vzdělávání nepřiměřeně do role zprostředkovací, nikoli samostatné, kterou je rozvoj osobnosti člověka v humanistickém smyslu. Také jednoznačné zaměření na kompetenční pojetí je kontroverzní, není dostatečně rozvinuto a odborně podloženo a je odtržené od zpracované tradice naší pedagogiky.

Proto by měla revizi RVP předcházet odborná diskuze spojená s výzkumnou činností zaměřenou na stanovení cílů revize, kterou by vedli odborníci z oblasti pedagogiky.

4.

Problematicnost střídání oborů či přerušení jejich kontinuity v průběhu docházky není nijak podloženo. Doporučila bych zabývat se myšlenkou jednotlivé obory v různých ročních střídáních.

Zcela souhlasím se základním problémem této oblasti, a to je postavení doplňujících vzdělávacích oborů. Poznámky o nebezpečí „přehlcenosti“ jsou neopodstatněné jinak, než úsilím o zakonzervování situace, kdy si výtvarná a hudební výchova udržují výlučné postavení, na úkor ostatních uměleckých oborů. Toto postavení ale nereflektuje současný svět. Otevřenost škol novým oborům, stejně jako příprava pedagogů, mohou následovat pouze po přijetí nových uměleckých oborů ze strany odborníků zabývajících se původními obory oblasti Umění a kultura, výtvarnou a hudební výchovou.

Část koncepční

Celá část koncepční je často opakování předchozí. Doporučila bych posílit předchozí část o teorii a zde se věnovat opravdu pouze zamýšleným změnám, které je možné konkrétně definovat.

1.

Domnívám se, že zmínka v závorce v první větě o „art-based research“ je v tomto kontextu nadbytečná.

Souhlasím s potřebou věnovat se obecnějším vzdělávacím cílům a propracovat je. Jak jsem již výše uvedla, doporučovala bych více pracovat s tradičními pedagogickými termíny - rozvojem jednotlivých schopností, dovedností ad., které jsou konkrétnější než obecné a těžko měřitelné kompetence.

Zavádění pojmu „wellbeing“ považuji za nadbytečné. Z dějin pedagogiky je již dlouho známo, že rozvoj žákovy osobnosti je přirozeně možný pouze při dostatečném uspokojení jeho lidských potřeb.

2.

Ohledně rozvíjení kulturních kompetencí (kulturního povědomí či vyjadřování) je dobré pamatovat, že k nim přispívá silně také výuka českého jazyka a literatury, popř. dějepisu či cizích jazyků ad. Naopak cíle oborů Umění a kultura jsou i jiné.

Spíše než zamýšleným změnám se tento oddíl opět věnuje analýze.

3.

Jak jsem již uvedla, tuto otázku považuji pro oblast Umění a kultura za zásadní, proto by bylo dobré jí věnovat dostatek času. (Sama se jí více věnuji u jednotlivých variant.)

4.

Oddíl řeší otázky Hlavních směrů revize, které, jak již jsem uvedla, nepovažuji za dostatečně odborně podložené.

Spolupráce škol s jinými institucemi je přínosná, nelze jí ale nahrazovat vlastní funkci školy.

Téma „hledání řešení hrozícího klimatického rozvratu“ považuji v tomto kontextu za neopodstatněné.

Oddíl vyzdvihuje témata současného umění a opomíjí zcela umění ve smyslu přenosu tradic a kultury (ačkoli s tímto tématem daná kompetence pracuje).

I zde velká část oddílu opakuje analýzu z první části.

5.

Sama otázka je velice obecná a zároveň hypotetická. Odpovědi tedy opět opakují analýzu oblasti Umění a kultura.

Varianta A

Tato varianta pokládá výtvarnou a hudební výchovu za osu vzdělávací oblasti, nicméně se v tomto postoji odkazuje poze na „zkušenost škol“ (která sotva může být jiná) a „bohatou výzkumnou a vědeckou činnost na poli národním i mezinárodním“ - tuto činnost ovšem nijak nedokládá. Je jasné, že dosud tyto dva obory tuto osu tvořily, ale nejsou relevantní důvody věřit, že se má touto cestou pokračovat.

Znovu se zde objevuje citát Tupého o problému, kdy „musí dojít ke změně RVP ZV zdůvodněné opatřením ministra školství“ - takovýto úkon lze těžko považovat za bariéru při smysluplných změnách obecně, o to méně ve chvíli, kdy se jedná o celkové revizi RVP.

Pracuje se zde s potřebou kontinuity u výtvarné a hudební výchovy, bez jakéhokoli odkazu na odborné studie. Formulace, že obsahy HV a VV „jsou nepostradatelné pro orientaci v současné mediální společnosti, kde dominují vizuální a auditivní informace“ zdá se účelově opomíjí zásadní prostředek moderní komunikace, kterou je audiovizíze či film – která je obsahem právě oboru filmová a audiovizuální výchova.

Nahrazení termínu „doplňující“ obor slovem „rozvíjející“ považuji za zcela formalistní a zbytečný.

Cestu obsahu doplňujících oborů jako „v kurikulu ukotvených projektů“ považuji jako jediný způsob implementace doplňujících oborů za naprosto nevyhovující. Projekty nelze chápat jako systémový prvek vzdělávání, spíše jeho alternaci, a nemohou sloužit jako transmise zásadních vzdělávacích obsahů, ale spíše jako alternativní způsob práce s obsahy již nějakým způsobem zvnitřněnými.¹

Oddíl dále pokračuje podporou setrvačnosti ve školství. Jistě je dobré se ve školství opírat se

1 Jarmila Skalková o projektovém vyučování mj. píše: [Projektové vyučování] „nechce však zcela odstranit běžné vyučování. Spíše přináší korektiv k jeho mezerám. Je v současnosti chápáno jako jeho komplementární doplněk, který umožňuje prohlubovat a rozšiřovat kvalitu učení a vyučování.“ (s. 234) „Dosavadní poznatky potvrzují, že projektové vyučování je přínosem tehdy, jestliže se daří začlenit je organicky do ostatních forem školního učení a vyučování.“ (s. 237) Skalková, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007.

o osvědčené tradice, zde ale vnímám tento postoj odborníků na hudební a výtvarnou výchovu jako účelový způsob jak bránit v realizaci jiným oborům, jejichž tradice je již ale natolik významná, aby byla ve vzdělávání také pevně zakotvena. Má-li být dále rozvinuta výzkumná činnost těchto oborů a příprava jejich pedagogů je nejprve třeba, aby byly plnohodnotnou součástí výuky.

Nesouhlasím se zachováním dotace pro VV a HV a postavením doplňujících oborů jako volitelného předmětu. Umělecké vzdělávání by mělo žáka seznamovat se všemi význačnými uměleckými formami. Budu-li hovořit za svůj obor, filmovou a audiovizuální výchovu, vidím její zařazení do školní výuky (byť pozdě v určitém roce školy) jako zásadní pro rozvoj filmové gramotnosti, jejíž alespoň základní nabytí je v dnešní době nepřehlédnutelnou nutností.

Pokud by se staly nyní doplňující obory volitelnými ještě ke všemu na úkor druhého cizího jazyka, bylo by to východiskem k celkem logické neoblíbenosti a nepodpoře těchto nových oborů ze strany rodičů žáků.

Celkově tento postoj k umělecké oblasti (Varianta A) nebere dostatečný ohled na dítě žijící ve světě mnoha uměleckých forem.

Varianta B

Tato varianta je vázána na dávání prostoru jednotlivým „školám pro hledání vlastních cest uměleckého vzdělávání“. To je pochopitelné ve vztahu k současným personálním možnostem škol, nicméně není třeba takto uvažovat v delším horizontu. Při pochopitelných tendencích ke konzervatismu ve školství by to zároveň mohlo znamenat, že nové obory nadále nebudou zastoupeny. Nerozumím uvedení citátu o hledání vnitřní motivace žáků ad.

V otázce multioborovosti bych doplnila význam celospolečenské komunikace, která probíhá nejen výtvarným či hudebním způsobem, ale právě doplňující obory mohou být cestou, jak dnešnímu mediálnímu světu porozumět (opět zejména filmová a audiovizuální výchova, ale i výchova dramatická).

Posílení odborné práce a výzkumu na doplňujících oborech (zejména u F/AV a TPV, u DV již větší tradice existuje) je zcela zásadní. Těžko se v této oblasti opírat o výzkum současné výuky u nás, která je jednak sporadická a většinou také ne zcela vyhovující. Nabízela by se spolupráce nad didaktikami tradičních oborů VV a HV, které by mohly svými zkušenostmi začně přispět. Vytváření metodických a dalších materiálů musí následovat až po vypracování didaktiky daných oborů, být jejím završením. Existence odborných pracovišť při pedagogických fakultách, zaměřených na doplňující obory je jednak nutnou podmínkou pro přípravu pedagogů, ale také pro zpracovávání těchto didaktik.

Tato varianta, která je jeví ve prospěch doplňujících oborů, ve skutečnosti také volí pro tyto obory cestu projektové výuky, popř. propojení vzdělávacích obsahů. Jak jsem již uvedla, projekty nelze v žádném případě považovat za plnohodnotnou cestu realizace vzdělávacích obsahů. Propojení vzdělávacích obsahů je vedle toho nevhodné jak z toho důvodu, že nevyzdvihuje jedinečnost jednotlivých uměleckých forem, pak také pro to, že nelze od učitelů VV a HV očekávat dostatečnou znalost dalších oborů.

Za jedinou možnost, jak opravdu začlenit doplňující obory do základního vzdělávání, které bude komplexně reflektovat umělecký pohled na svět, považuji zařazení několika hodin výuky doplňujících předmětů během druhého stupně základního vzdělávání. A to na úkor výuky HV a VV, které jsou sice nepostradatelnou součástí vzdělávání a žáci se s nimi musí během svého vzdělávání setkat, ale neměly by ve výuce zůstat jedinou formou

uměleckého poznávání světa. Celkově by pak bylo ideální navýšení hodinové dotace celé vzdělávací oblasti.

1. Jsou odpovědi srozumitelné

- a. pro učitele základních škol bez příslušné aprobační
- b. odbornou veřejnost se znalostí oboru (učitelé s aprobační, didaktici VŠ)?

Veškerý text považuji za srozumitelný pro jakéhokoli zájemce. Pouze bych poprosila o rozepsání zkratk (alespoň v nadpisech).

2. Jsou informace a formulace odborně a terminologicky přesné? (uved'te konkrétně, v čem spočívají nepřesnosti)

Text by měl více pracovat s odbornou terminologií, čímž by se také vyhnul občasně obecnosti a opakování. V nemálo případech uvádí jako daná stanoviska dosud odborně nevyrgumentovaná. Některým konkrétním nepřesnostem se věnuji výše.

Posouzení obsahu

3. V čem je Koncepce inovativní? Reaguje Koncepce na aktuální trendy a vývoj daného oboru/oblasti? (z pohledu vývoje didaktiky nebo z pohledu vývoje příslušné vědní disciplíny)

Koncepce nedostatečně reflektuje umění v jeho mnohosti. Stále je zaměřena na výsadní podporu výtvarné a hudební výchovy, namísto toho, aby reflektovala umělecké zpracování světa v jeho komplexnosti, jíž jsme reálně obklopeni.

4. Co na Konceptci oceňujete?

Oceňuji, že se snaží posílit místo oblasti Umění a kultura ve vzdělávání a zamýšlí se nad její jedinečností.

5. Jaké otázky by bylo vhodné ještě v Konceptci dořešit? Co v Konceptci chybí?

Jak jsem uváděla výše, považuji za dobré při řešení vzdělávacích cílů oblasti více těžit z odborného pedagogického zázemí, využívat jeho pojmový aparát a neomezovat se pouze na stručné a obecné pojetí kompetenční. To by také umožnilo navázat jednotlivé cíle na smysl vzdělání jako takového.

6. Na jaká rizika jste v textu Konceptce narazili?

Pojetí Hlavních směrů revizí RVP, o němž jsem psala již výše (Část analytická, část 3) téměř opomíná jeden z tradičních cílů vzdělávání, a to rozvoj osobnosti v humanistickém smyslu. To je samozřejmě problém pro revize celkově, u oblasti Umění a kultura může být o to palčivější.

Doporučení

7. Uved'te Vaše doporučení, připomínky, náměty a komentáře pro další práci s Konceptcí.